

Új színházi intézményrendszer alakul Nyíregyházán

Kováts Dénes

Sikeres évad áll a Móricz Zsigmond Színház mögött szakmai és gazdasági szempontból egyaránt. Emellett nagyon úgy tűnik, hogy a színház köré kiépül egy új intézményrendszer, de mondhatjuk úgy is: egy új brand alakul Nyíregyházán.

Kirják Róbert igazgatóval nemcsak az eredményekről, hanem az újdonságokról is beszélgettünk, hiszen a három, épületen belüli játszóhelyük (Nagyszínpad, Krúdy Kamaraszínpad, Művész Stúdió) és az immár „Rózsakert” nevet viselő Szabadtéri Színpad mellett a Bencs Villa és a megújuló egykori Helyőrségi Művelődési Otthon működtetése is a színházi vezetés feladata. Szót ejtettünk kulisszatitkokról, például arról, miként alakul ki egy-egy évad programterve.

Szakmai és közönségsikerek

Az évadzáró társulati ülésen kiderült: a közönség nagyszínpadi kedvence az *Illatszertár* című vígjáték lett, a kamara-előadások közül pedig *A Rózsák háborúja* volt a legnépszerűbb.

Szabó Márta ebben az évadban két elismerést is kapott: Aase-díjat 2017. december 18-án, Jászai Mari-díjat 2018. március 13-án. Nyíregyháza Város Nívó-díját **Gulácsi Tamás** színművész vehette át az évadzárón, a Kelet színésze az újság szerkesztősége és a közönség szavazatai alapján **Puskás Tivadar** lett, az Arany Kalapács-díjat **Turcsán József** színpadmester, az Aranyceruza-díjat **Ling Andrea**, a teátrum könyvelője kapta meg ebben az évben. Az idén két, az extrém teljesítményért járó Lipót-díjat adtak át, az egyiket **Puskás Tivadarnak** (aki a Sherlock Holmes: A sátán kutyája című előadásban 13 szerepet játszott és összesen 32-szer öltözött át), a másikat **Rák Zoltánnak** (aki az Asszony asszonynak farkasa című dráma nyilvános főpróbájának idején kapta a hírt: hamarosan megszületik kisfia, így a főpróbát követően, a tapsot meg sem várva szaladt a kórházba, ahol nem sokkal éjfél után jött világra Zétény). Idén először a Színházért-díjat is kiosztották a teátrumért önzetlenül, legtöbbet tevő művészek számára, melyet első alkalommal **Pregitzer Fruzsina, Illyés Ákos** és **Rák Zoltán** vehetett át. A Hátsó Színpad Alapítvány díját,

Kováts Dénes 1959, Sátoraljaújhely. Újságíró, szerkesztő, Nyíregyházán él. 1990–2000 között a Kelet-Magyarország rovatvezető újságírója, országos lapok tudósítója. Jelenleg a Feliciter Kiadó főszerkesztője.

melyet a színpadi biztonság szempontjából különösen fontos kiszolgáló személyzet egy tagjának szavaznak meg, **Nagyidai Gergő** alapító a színház díszítőjének, **Joó Tibornak** adta át. A Magyar Művészeti Akadémia tagozati ösztöndíját **Rák Zoltán** nyerte el. Az évad nézője **Dr. Kresák Ilona** lett. A helyi vállalkozások idén is nagyon fontosnak tartották a színház támogatását: jelenleg hat arany, három ezüst, három bronz fokozatú támogatója és két pártoló tagja van a társulatnak.

Az elmúlt évadban 98 ezer nézőt csalogatott a színházba társulatunk, ez közel 12 ezerrel több, mint az előző évadban – támasztotta alá számokkal is az előrelépést Kirják Róbert. – A bérleteseink száma is jelentősen nőtt, 22 ezer látogató mutatta így ki bizalmát és hűségét. Az évad a 23 százalékos teljes bevétel-növekedésen túl országos elismeréseket is hozott: **A név: Carmen**-t a MOST Fesztiválra és a Vidéki Színházak Fesztiváljára is meghívták, az **Illatszertár** bekerült a POSZT versenyprogramjába (ahol az előadás a közönség zsűri díját nyerte el, **Horváth László Attila** pedig a színész zsűri Legjobb férfi alakításért járó különdíját), a darabot bemutatták a Budapesti Nyári Fesztiválon is. A **Chicago** meghívást kapott a József Attila Színházba, Siófokra és Iserlohnba, **A balek** pedig egy pályázat keretében Szatmárnémetiben vendégszerepel. A **Masz-mók Afrikában** az Ördögkatlan Fesztiválon is várta a gyerekeket.

Jó néhány bátor színházi vállalkozáson vagyunk túl, de ambícióink semmit nem érnének a közönség támogatása és figyelme nélkül – fogalmazott az igazgató. – Évi százezer néző egy százhuszezres városban: elképesztő adat, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy ez a szám húsz százalékkal emelkedett csak az elmúlt évben. Az az eszme, hogy egy városi színháznak a befogadó közösséggel a legszorosabb szimbiózisban kell működnie, Nyíregyházán nem csak üres szólam, hanem kézzelfogható valóság. A színházművészet, mint a legszemélyesebb napi eszmecsere: ez megtiszteltetés, felelősség, és estéről estére megélt öröm számunkra. Célkitűzésünk továbbra is a lehető legváltozatosabb repertoárt játszani, lubickolva abban, hogy a nyíregyházi közönség igazi ínyc, örül a hagyományosnak és közben

mégis kíváncsi az újdonságra. Klasszikus és kortárs, habkönnyű és fajsúlyos, oldottan játékos és szikáran fegyelmezett, gazdag kiállítású és letisztult egyszerűségű előadást egyaránt tervezünk.

– **Nehéz összeállítani egy évadot? Hiszen az eljátszható színdarabok száma szinte végtelen, ezek közül kell néhányat kiválasztani. Milyen szempontok alapján válogattok?**

– Azért könnyebb egy-egy évad összeállítása, mert van határozott elképzelésem. Már az igazgatói pályázatomban megszületett az a koncepció, amihez harmadik éve tartom magamat. A koncepció a színház nagyszínpadi műsorával kapcsolatban az, hogy minden évadban vagy két vígjátéknak és egy zenés darabnak, vagy két zenésnek és egy vígjátéknak lennie kell. Elengedhetetlen továbbá egy dráma és egy kísérletező, azaz valami nagyon újszerű, nagyon más előadás, olyan, ami még eddig nem volt. A kamaraszínházból korábban hiányoltam a könnyedebb előadásokat, mert csak drámák szerepeltek a repertoáron, ezen változtattam, vagy egy zenés darabbal, vagy egy vígjátékkal oldva

a komolyságot. Ami még fix elképzelés volt, hogy a kamarába minden évben bekerüljön egy filmes feldolgozás. Az első évadban a Főfőnök, majd a Rózsák háborúja, az előttünk álló évadban pedig ilyen az Oscar, ami ugyan eredetileg egy francia színpadra írt bohózat, a nézők azonban mégis inkább nagyszerű filmes feldolgozásait, Louis de Funés-, illetve Sylvester Stallone filmjeit ismerhetik. Természetesen a klasszikusok sem maradhatnak ki a kamarai repertórából, ilyen volt legutóbb az Asszony asszonynak farkasa, ebben az évadban pedig a *Macbeth* és *A Manó*, hiszen az ilyen típusú darabok színre vitele is fontos feladata színházunknak.

A sorrend sem mindegy. A Nagyszínpadon a páratlan bemutatók a könnyedebb darabok (most az első és az ötödik zenés mű lesz, a harmadik pedig vígjáték), a második az újszerű, a negyedik a dráma. Amikor **Göttinger Pállal**, színházunk főrendezőjével és **Sediánszky Nóra** művészeti tanácsadóval leültünk tervezni az évadot, akkor úgy kezdtük a gondolkodást, hogy ki az a rendező, aki nagyon jó zenés darabot színpadra állítani. **Szente Vajk** felkérése szinte magától értetődött, hiszen a Hello Dollyval remek, sikeres előadást hozott létre, így az első premiért neki szántuk. Fontos szempont volt az is, hogy ráért május végén, le tudta vezényelni az előzetes próbafolyamatot, és az sem volt mellékes, hogy a szabadtérin már be tudjuk mutatni a *Meseautót*.

A szabadtéri premierjét illetően sok vendéglőadásban gondolkodtam, de mivel először veszünk használatba, nem akartam annak kitenni egy vendégtársulatot, hogy ők, illetve az előadásuk szenvedje meg az esetleges gyermekbetegségeket. Nekünk nem csupán fél napunk lesz alaposan kipróbálni, s begyakorolni technikát, hanem három-négy nap is jut rá.

Visszatérve az évadtervezéshez: a második bemutató **Zsótér Sándor** rendezésében a *Gyilkosság meghirdetve* lesz. Őt már korábban is nagyon szerettem volna elhívni rendezni, sok energia kellett hozzá, míg végül sikerült egyeztetnünk a nyíregyházi rendezését – ez lesz az a bizonyos különleges, érdekes, váratlan előadás. Zsótér jellemzően drámaibb műfajban alkot, de meggyőztük, hogy krimi rendezzen, s biztos vagyok benne, hogy nagyon különleges minőség születik majd alkotásából. Esetében is a rendező személye volt meg előbb, utána választottuk ki a darabot. A harmadik előadás lesz a vígjáték, itt megvolt a cím: *Balfácánt vacsorára!*, s a próbafolyamat időpontja, ehhez kerestünk rendezőt. Gondolkodtunk sokat, ki tudna jól vígjátékot színpadra állítani, így jutottunk el **Verebes István**hoz. Egyrészt már szerettem volna visszahívni, mert tudom, sokan kedvelik Nyíregyházán, jó szívvel emlékeznek rá, másrészt a szakmai múltja, tudása is indokoltá tette. A negyedik bemutató rendezésére **Szikszai Rémuszt** kértük fel, az volt a kérésem, hogy magyar szerző darabja legyen a kiválasztott. Hosszabb folyamat eredményeként jutottunk el Dragomán György Kalucsniához – aki ráadásul kortárs, és igen sikeres, komoly szakmai rangot képviselő szerző. Végül az ötödik előadásról: szerettem volna, hogy **Göttinger Pali** a kamara után a Nagyszínpadon rendezzen újra, szabad kezlet adtam neki a zenés darab kiválasztására: a Bob herceget javasolta, amivel egyet értettem.

– *Bár tudom, ő sokoldalú rendező, operát is rendezett, de nem gondoltam volna, hogy egy operettként ismert darabot választ. Abban persze biztos vagyok, hogy különleges előadás lesz.*

– Igen, minden bizonnyal különleges lesz, a rendezői koncepció ezúttal inkább a komikus oldalt hangsúlyozza majd.

– *A kamarai és gyermekelőadásokat is hasonló koncepció alapján válogattátok?*

– Igen. Mint említettem, a két klasszikus, Shakespeare (Macbeth) és Csehov (A manó) mellett egy ritkán játszott szerzőt (Jean Cocteau: Rettenetes szülők) és egy filmről jól ismert bohózatot (Claude Magnier: Oscar) állítunk színpadra a Krúdy Kamarában.

Ami a gyermekelőadásokat illeti, már a mögöttünk álló évadban is két nagyszínpadi előadást láthattak legfiatalabb nézőink. A megnövekedett előadásszám nagy terhet ró színészeinkre, ezért kezdtem el már tavaly azon gondolkodni, hogyan lehetne csökkenteni. Harminc játszónap, hat-hetes próbafolyamat nem könnyű feladat, így ha ettől megszabadítom őket, sok plusz energiájuk marad. Az elmúlt évadban A dzsungel könyvét mutatta be a Harlekin Bábszínház meghívott produkcióként **Halasi Dániel** rendezésében, aki az idén zenés formában a Hamupipókékat rendezi meg. A Világ szép Nádszalkisasszony vendég előadás lesz a fővárosi Manna Produkció révén. A Művész Stúdióban a vendég produkció a Cyrano Bábszínház és a Mesebolt Bábszínház közös alkotása, A repülő egér lesz, ezt követően **Sediánszky Nóra** rendezi majd A kis hableányt, **Bal József** pedig A kék bolygót.

Mint a nevekből látható, folytatjuk a magyarországi színházi szakma élvonalába tartozó rendezők felvonultatását Nyíregyházán. Lesznek köztük a régmúltból és a közelmúltból visszatérők, az először érkezők között pedig tapasztaltabbak és rendezői pályájuk elején járók.

A bemutatókat most is úgy válogattuk össze, hogy az ismerős címek között felbukkanjon egy-egy váratlan újdonság. A megkerülhetetlen klasszikusok (Shakespeare, Csehov) mellett ismert történetek új, számunkra készülő adaptációi (Hamupipóke, Bob herceg, A kis hableány), de krimi (Agatha Christie) valamint vígjátékot, ritkán játszott szerzőt (Jean Cocteau) és kortárs magyar drámát (Dragomán György) is műsorra tűzünk. Legfiatalabb nézőinknek friss gyerekirodalmat és régről ismert magyar népmesét egyaránt játszanak majd művészeink és a meghívott társulatok. Természetesen a jövő évadban is repertoáron maradnak a nagy közönség kedvencek: a Sherlock Holmes: A sátán kutyája, az Illatszertár, a Chicagó, A balek, a Leenane szépe, A főfőnök, és A Rózsák háborúja.

– *Most, az interjú idején gőzerővel készültök a VIDOR Fesztiválra, olyannyira, hogy már a műsorfüzet összeállításánál tartotok. Az idén miben lesz más, mint korábban?*

– A legnagyobb változás, hogy a Kossuth-téri Nagyszínpadon új dolgot találtam ki. Rendszeresen jöttek a visszajelzések, hogy a színházba járók közül sokan nem tudnak bejutni a versenyprogramba bekerült előadásokra, akkora az érdeklődés. A kedvükért is döntöttem úgy, hogy bemutattunk két zenés vígjátékot a Kossuth-téren, ott természetesen ingyenesen. A másik szándék ezzel az ötlettel az volt, hogy akik még nem járnak színházba, nem érezték meg az ízet, talán kedvet kapnak hozzá e produkciók révén. A nyitó napon tehát nem lesz nagykoncert, hanem Tiéd a világ címmel az Illés zenekar slágereit feldolgozó előadást láthatják az érdeklők. A másik ingyenes nagyszínpadi produkció egy könnyed, zenés vígjáték, Mészáros Árpád Zsolt főszereplésével a Legénybúcsú.

Ami a koncerteket illeti, megmarad a Nagyszínpadon a nemzetközi vonal három koncerttel, a magyar sztárfellépők, többek között a Wellhello, Caramel és Pápai Joci lesznek. A Kisszínpadon

tovább erősítjük a jól bevált világzenei vonalat délután fél hat és fél hét között. Hétféteken megmaradnak a kisszínpadon a 22 órakor kezdődő koncertek is. Azokon a napokon, amikor nem a zenészek lépnek színpadra, filmvetítés lesz, de most már nem a Korzónál, hanem a Kisszínpadon, LED-falon. A VIDOR falu átkerül a Városalapítók szobrához, így az ott lévők is élvezhetik, hallhatják a koncerteket. A VIDOR-kert helyszíne változatlan. Az irodalmi programok új helyszíne a Bencs Villa, amit így bevonunk a VIDOR vérkeringésébe.

– *A Rózsakert Szabadtéri Színpad őrísi, nettó értékben több mint 1,1 milliárd forint értékű felújításon esett át. Melyek a rekonstrukció lényeges elemei?*

– A Szabadtéri Színpad műszakilag igen leromlott állapotban volt, a mai kor követelményeinek, és a helyi igényeknek sem felelt meg, így teljes körű felújítása évek óta indokolt, hiszen Nyíregyháza igen jellegzetes, fontos intézménye. Az ingatlanfejlesztés alapvetően két jól meghatározott irányú műszaki tartalom mentén valósult meg. Egyrészt a szabadtéri színpad műemléki védelem alatt álló együttesét és egyedülálló hangulatát meg kívántuk őrizni, másrészt a színháztechnikai és üzemeltetési szempontok figyelembevételével korszerű, minden igényt kielégítő, széleskörű, a különböző produkciókat nagyban támogató színpad megvalósítását tűztük ki célul. A legkomolyabb változást a kiszolgáló helységekben a fellépők érzékelik majd: a raktár, az öltözők komfortja számokkal ki nem fejezhetően lesz magasabb. A modern hang-, fény- és színpadtechnika, a környező lakók zajvédelme a hangfogó falakkal és a speciális hangtechnika révén a legkorszerűbb lesz, megnövekedett a nézőtér és a mosdó-kapacitás is. Az idén a Meseautó két előadásával avatjuk fel a szabadtéri színpadot, jövőre nyolc-tíz nyári előadást tervezünk.

– *Említettük már, hogy a Bencs Villa, sőt, az egykori Helyőrségi Művelődési Otthon is a színház fennhatósága alá került. Úgy fogalmaztam: egy új intézményrendszer, vagy új brand alakul a színház vonzókörében. Milyen funkciót szántok e helyszíneknek?*

– Megtisztelő, de nem könnyű feladat hárul ránk. A Bencs Villa alapfunkciója a kiállítótér lesz: a Bencs-időszakot négy szobából álló állandó tárlat révén idézzük meg, férfi és női szobát, társalgót és könyvtárat alakítunk ki a Jósza András Múzeummal karöltve. Időszakos kiállítások is várják majd a látogatókat. Irodalmi, beszélgetős és zenés estek jelentik majd a programok gerincét, aztán majd meglátjuk, mivel tudjuk még kiegészíteni. Nem szándékunk átvenni a könyvtár vagy más intézmények funkcióját, havi 3-4 programot tervezünk.

– A helyőrségi otthon közel 750 milliós projekt, nagy felújítás, a létesítményt teljes egészében nekünk kell megtölteni étellel. A fő program terveink szerint egy 3D-s mozi lesz, ahol az ide látogatók különböző színházi korokat ismerhetnek meg. Tizenöt perces filmekben mutatjuk be a színház, a színháztörténetét, megidézve az egyes korszakokat. Az épület teljes egésze kiállítótér is lesz, színházi jelmezeket, kellékeket, maketteket tervezünk bemutatni, az épület múzeum-jellegét erősítve. A látogatók és a betérők kényelmét biztató és kávézó szolgálja. Kialakítunk egy többfunkciós rendezvénytermet, ami leginkább kiállítótérként működik majd, de lesz ott

egy mini színpad, miként a kerthelységben is, utóbbi nyaranta várja majd a történelmi korokhoz kapcsolódó előadásokkal, mini-dramákkal az érdeklődőket. Még egy fontos funkciója lesz ennek az épületnek: ide költözik a szervező- és jegyiroda. 2019 végére fejeződhet be a beruházás, 2020-ban megindulhat ott is az élet.

– *Kirják Róbert színházigazgatót mivel tölti szabadidejét? Már ha van neki.*

– Nagyon kevés van. Korábban, gazdasági igazgatóként azt hittem, nem lehet annál kevesebb szabadidővel létezni, most már látom, hogy sajnos lehet *(nevet)*. Hozzá kell tennem, hogy a több mint két éves igazgatói rutin már könnyebbé teszi az életemet, tehát sokkal több szabadidőm lehet, azaz lehetne, ha nem jönnének közbe újabb feladatok, mint a Bencs Villa és a helyőrségi otthon, amikben szintén rutint kell szerezniem. Talán ha majd egyszer minden beállt már egy rendszer szerint, akkor lehet szabadidőm. Nagyon sok gondolkodást, tervezést és időt igényel új utakat kitaposni, ha az ember lelkiismeretesen csinálja, és én mindent lelkesedéssel, száz százalékos erőbedobással teszek.

– *Mégis, a nem létező szabadidődöt mire fordítod?*

– Amit minden héten kiszorítok, ha csak lehet – bár az utolsó négy bajnoki meccsen nem tudtam ott lenni, úgy jöttek ki a bemutatók – az a kispályás labdarúgás. A huszadik szezónkat kezdjük meg kis csapatunkkal a nyíregyházi kispályás bajnokságban. Emellett, ha belefér, még egy focit próbálok beiktatni. Heti három alkalommal konditeremben kezdem a napot. Ez a két sport, amivel testileg-szellemileg fitten tudom tartani magam, és bírok annyit dolgozni, amennyi az elvárásaimnak megfelel.

– *Ha jól tudom, a megyei sakk szövetség elnöke vagy – ez egy újabb sportág...*

– Hogy ne nagyon unatkozzak *(nevet)*, tavaly év elején elvállaltam a megyei sakk szövetség elnöki pozícióját. Ennek annyi előélete van, hogy fiatal koromban versenyszerűen sakkoztam, 15 évesen már mesterjelölti címet szereztem, a megyében a legfiatalabbbként. 16–17 évesen komolyan foglalkoztatott, hogy erre tegyem fel az életemet, de az iskolát választottam. Ettől függetlenül nem felejtettem el, hogy a sakktól mennyi mindent kaptam: koncentrációt, kreativitást, precizitást. Amikor megkerestek, azt gondoltam, illik ebből valamit visszaadni, így igent mondtam. Azóta alakult egy csapat Nyíregyházán, az NB II-ben nagyon eredményesen szerepelt. Most minden esély megvan arra, hogy olyan csapatot állítsunk össze, amelyik az NB I/B-be is feljuthat, valamint sikeresen lebonyolítottuk a Nyírségi Tornát.

– *Mennyiben más színházigazgatónak lenni, mint gazdaságinak?*

– Izgalmasabb, változatosabb ez a munka, rengeteg a kihívás. Kell hozzá kreativitás, ötletek sora – egy sor olyan dolog, amiket gazdasági igazgatóként nem volt módom kihozni magamból. Most már folyamatosan figyelniem kell a környezetre, reagálnom mindenre, ami a Móricz Zsigmond Színházzal összefügg.

A színház és működése nagyon sok mindenben megváltozott, mióta igazgatóként vezetem, nem tudom, ez kívülről mennyire látszik. Bár vannak kifelé is érzékelhető dolgok: a Krúdy Kamara premierje például péntekre került, fél nyolckor kezdődnek ott az előadások hét óra helyett, előrehozott bemutatókat tartunk, stb. Lehet, hogy a kívülálló számára nem teljesen érthetőek a döntések, de mind a gazdaságosságot segítik elő. A kinevezésem óta a színház egy bizonyos részén folyamatosan optimalizálok, figyelve, mely területeken tudunk jobban működni, energiát és pénzt megtakarítani. Minderre – ha meg is fogalmazódtak bennem – gazdasági igazgató-

ként kevésbé lehetett ráhatásom. Azok a vélemények, amelyek született nyíregyháziként eljutnak hozzám, sokkal jobban beépülnek a színház működésébe. Nekem nagyon nagy segítség, hogy a rengeteg barát, volt osztálytárs, rokon folyamatosan elmondja észrevételeit, és én igyekszem mindenre reagálni.

– *Milyen csapat áll mögötted?*

– Abszolút jó. Egyrészt – ezt fontos kiemelni –, nagyon erős társulatunk van, a kiváló művészi állomány mellett nagyszerű szakemberek művészeti, műszaki, gazdasági vonalon egyaránt. Olyan emberekkel vettem körbe magam, akikkel szívesen dolgozom együtt. Az elmúlt két év természetesen bizonyos szükségszerű személycserékkel is járt, ezeket a döntéseket meg kellett hoznom. Nagyon fontos az önkormányzat segítése, az első pillanattól kezdve nemcsak támogatják munkámat, hanem egy nagyon biztos pénzügyi-gazdasági hátteret is biztosítanak a színház számára.

